

Nulägesbild gällande förvaltningens arbete med miljöfrågor 2019–2020

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Bakgrund.....	3
Syfte 3	
Metod.....	4
Tidigare utvärderingar.....	4
Utvärdering utifrån stadens miljöprogram 2016–2019.....	5
1. Hållbar energianvändning.....	5
2. Miljöanpassade transporter.....	6
3. Hållbar mark- och vattenanvändning.....	7
4. Resurseffektiva kretslopp.....	8
5. Giftfritt Stockholm.....	9
6. Sund inomhusmiljö.....	9
Inplanerade aktiviteter utifrån stadens miljöprogram 2020–2023.....	10
1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040.....	10
2. En fossilfri organisation 2030.....	11
3. Ett klimatanpassat Stockholm.....	12
4. Ett resurssmart Stockholm.....	12
5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande sammanhängande ekosystem.....	13
6. Ett Stockholm med frisk luft och god miljö.....	14
7. Ett giftfritt Stockholm.....	15
Ansökningar om klimatinvesteringsmedel.....	15
Miljöutmaningar och arbetet framåt.....	16

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog ett nytt miljöprogram och en ny klimathandlingsplan för Stockholms stad i maj 2020. Stadsdelsförvaltningar fick därefter uppdrag att framställa lokala miljö- och klimathandlingsplaner 2020–2023. Denna nulägesbild är en del av arbetet med framtagandet av förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan.

Syftet med nulägesbilden är att få en översikt av förvaltningens miljöarbete för att kartlägga det som har åstadkommit och arbetet som kvarstår. Utvärderingen genomfördes i två steg. Först granskades måluppfyllelse av förvaltningens arbete med miljöfrågor utifrån verksamhetsberättelsen 2019. Det andra steget var en utvärdering av miljömål i verksamhetsplanen 2020.

Utvärderingen av de inplanerade miljöaktiviteterna i verksamhetsplanen 2020 visade att ett fåtal event som omfattade miljöarbete blev inställda på grund av pågående smittspridning av covid-19. Samtidigt ledde smittspridningen till att majoriteten av möten och utbildningar genomfördes digitalt, vilket bidrog till delmålet att minska växtgasutsläpp.

Förvaltningen har beviljats klimatinvesteringsmedel för två projekt. Ett avser växtbäddar med kolmakadam i Rinkeby och förväntas bidra i delmålet att öka förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel. Det andra avser utbyte av armaturer från lysrör till LED på två förskolor i Kista. Det förväntas bidra i arbetet för effektiv energianvändning.

Nulägesbilden visar att ett fåtal aktiviteter i verksamhetsplanen 2020 kopplade till miljömål saknar ett tydligt miljösyfte, vilket förklaras utifrån avsaknaden av en lokal miljöhandlingsplan och en miljösamordnare under tidigare år. Förvaltningen har nyligen startat en miljögrupp bestående av miljösamordnare och representanter från olika verksamheter. Miljögruppens arbete förväntas leda till ett ökat engagemang för det långsiktiga arbetet med miljöfrågor.

Sammantaget visar nulägesbilden att det finns ett stort behov för kunskapshöjande insatser för att uppnå målen i stadens miljöprogram 2020–2023. Nulägesbilden visar även att det finns fyra områden som bör prioriteras i arbetet framåt. Dessa avser nedskräpning i stadsdelen, granbarkborreangripna träd, kartläggning av elanvändningen och planering av energieffektiviserande åtgärder samt inköp av ekologiska livsmedel och måltider i stadsdelsförvaltningens verksamheter.

Bakgrund

Förvaltningens senaste miljöhandlingsplan för perioden 2013–2015 antogs 2013 med utgångspunkt i stadens miljöprogram för 2012–2015. Från och med 2016 har miljöarbetet integrerats i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi (ILS) för att underlätta uppföljning i verksamheten. Integreringen innebär att genomförande och uppföljning av miljöprogrammets delmål sker i stadsdelsnämndens verksamhetsplan.

Kommunfullmäktige antog ett nytt miljöprogram och en ny klimathandlingsplan för Stockholms stad i maj 2020. Miljöprogrammet bygger på FN:s Agenda 2030, Parisavtalet och EU:s ramverk samt utvecklingen av de nationella miljömålen i Sverige. Stadsdelsförvaltningar har fått i uppdrag att framställa lokala miljö- och klimathandlingsplaner 2020–2023 utifrån de övergripande styrdokumentet. Denna nulägesbild är en del av arbetet med framtagandet av förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan.

Förvaltningen har under våren 2020 startat en miljögrupp bestående av miljösamordnare och representanter från avdelningen för stadsutveckling och medborgarservice, förskolan och lokalenheten. Miljögruppen arbetar med förvaltningens miljöfrågor och framtagandet av miljö- och klimathandlingsplanen.

Syfte

Syftet med nulägesbilden är att få en översikt av förvaltningens miljöarbete för att kartlägga det som har åstadkommit och arbetet som kvarstår. Utvärderingen redovisar måluppfyllelse av delmål och aktiviteter för miljöarbetet som en grund för att framställa fortsatta eller nya aktiviteter i förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023.

Metod

Förvaltningen antog inte någon miljö- och klimathandlingsplan för perioden 2016–2019. Allt miljöarbete integrerades i stadens ILS. Därmed genomförs utvärderingen av förvaltningens miljöarbete i två steg. Först granskas måluppfyllelse av förvaltningens arbete med miljöfrågor utifrån verksamhetsberättelsen 2019.

Förvaltningens aktiviteter matchas med de övergripande målen i Stockholms stads miljöprogram 2016–2019.

Det andra steget är en utvärdering av miljöprogrammets översikt 2020 (ILS). Samtliga miljörelevanta aktiviteter kategoriseras utifrån Stockholms stads miljöprogram 2020–2023 prioriterade mål och etappmål. Detta steg ska underlätta kategorisering av aktiviteter under varje mål i framtagandet av förvaltningens nya handlingsplan.

Tidigare utvärderingar

- **Tjänsteutlåtande Nytt miljöprogram för Stockholm 2020–2023**

Tjänsteutlåtandet med diarienummer RK 2019/613 avser svar på remiss från kommunstyrelsen avseende stadens miljöprogram 2020–2023. Tjänsteutlåtandet gör gällande att det finns ett behov för utbildnings- och informationsinsatser för att öka medvetenheten om miljöfrågor bland stadens anställda och invånare.

Tjänsteutlåtandet betonar vikten av samverkan för att lyckas med måluppfyllelsen om minskade klimatutsläpp och bättre motståndskraft mot klimatförändringar. Det krävs samverkan mellan stadens förvaltningar och med andra relevanta aktörer såsom näringsliv, akademi och det civila samhället.

- **Tjänsteutlåtande Redovisning av förvaltningens arbete med miljöfrågor**

Tjänsteutlåtandet med diarienummer RK 2019/472 avser den senaste sammanställningen av förvaltningens arbete med miljöfrågor. Enligt tjänsteutlåtandet utgår förvaltningens arbete med miljöfrågor från stadens miljöprogram 2016–2019 och arbetades in i nämndens verksamhetsplan för 2019.

I verksamhetsplan för 2019 är det huvudsakligen tre nämndmål som omfattar förvaltningens aktiviteter för att uppnå miljömålen. Varje delmål presenterar aktiviteter för konkret genomförande. Dessa avser nämndmål 2.3.1, 2.5.1 och 2.5.2.

Utvärdering utifrån stadens miljöprogram 2016–2019

Förvaltningens arbete med miljöfrågor utvärderas i verksamhetsberättelse 2019 under tre nämndmål med respektive aktiviteter. Det avser följande nämndmål:

- *2.3.1 transporter och resor är klimatsmarta*
- *2.5.1 verksamheterna är hållbara med låg miljö- och klimatpåverkan*
- *2.5.2 skötsel och utveckling av park- och naturområden främjar ekologisk hållbarhet, god livsmiljö och biologisk mångfald*

Detta avsnitt matchar förvaltningens måluppfyllelse till Stockholms stads miljöprogram 2016–2019 sex övergripande mål. Efter varje miljömål redovisas förvaltningens goda exempel, genomförda aktiviteter samt aktiviteter som kvarstår för förvaltningen att arbeta med.

1. Hållbar energianvändning

Stadens mål syftar till att minska klimatpåverkan genom att effektivisera energianvändningen och öka användning av förnybar energi. Staden ska se till att energieffektiva lösningar används i större utsträckning för bebyggelse och transport.

Genomförda aktiviteter

- Samtliga bygg- och anläggningsentreprenader i stadsdelsområdet uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller jämförliga system.
- Inventering av rörelsesensorer och timers för styrning av belysning i förvaltningshuset.
- Inventering av armaturer och vitvaror på förskolor.
- Förvaltningen valde två förskolor för utbyte av gamla lysrörsarmaturer till LED belysningsarmaturer. En ansökan om klimatinvesteringsmedel lämnades in.

Kvarstående aktiviteter

- Förvaltningen har inte uppnått Kommunfullmäktiges mål gällande köpt energi (GWh). Kommunfullmäktiges mål var 1,85 GWh och förvaltningen uppnådde 1,95 GWh.
- Utbyte av lysrörsarmaturer till LED – armaturer på två förskolor.
- Ansökan om klimatinvesteringsmedel för utbyte av vitvaror på två förskolor.

- Plan för utbyte av energislukande vitvaror och armaturer i förvaltningens lokaler.
Arbetet förutsätter inventering av vitvaror och armaturer.
Förvaltningen utreder möjligheten till och förutsättningar för att inventera med hjälpverktyget Lokaler i Stockholm (LOIS).

2. Miljöanpassade transporter

Stadens mål är att uppnå ett långsiktigt hållbart transportsystem som bygger på ny teknik, förnyelsebara bränslen, bättre logistik och kunskap. Det ska vara lätt att välja kollektiva, trygga och de minst miljöskadliga transportlösningarna.

Goda exempel

- Förvaltningen uppnådde 98,6 procent andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon. Årets utfall ligger högt över kommunfullmäktiges mål som var 86 procent.
- Förvaltningen bidrar till Cykelfrämjandets cykelkurser med lokaler och marknadsföring. Under 2019 genomfördes 5 nybörjarkurser med sammanlagt 47 deltagare i stadsdelsområdet. Av deltagarna uppges 98 procent ha lärt sig att cykla.

Genomförda aktiviteter

- Investeringar i gång- och cykelvägar på Finlandsgatan/Nystadsgatan.
- Inköp och utlåning av både vanliga cyklar och elcyklar för att underlätta medarbetarnas klimatsmarta transporter inom stadsdelsområdet.
- Deltagande i planeringen av upprustningsbehov av stadsdelsområdets gång- och cykelvägar i samband med projekt inom ramen för Grönare Stockholm.
- Deltagande i genomförandet av stadens gångplan.
- Översyn av tjänstebilar för att säkerställa att samtliga bilar uppnår Stockholms stads miljömål.
- Uppdatering av förvaltningens resepolicy.

Kvarstående aktiviteter

- Förvaltningen samverkar med trafikkontoret och miljöförvaltningen för att säkerställa att gång- och cykelvägar till Järva utomhusbad är tillgängliga och trygga. Förvaltningen för dialog med miljöförvaltningen för att genomföra en miljökonsekvensanalys av belysning i Järvafältet.
- Förvaltningen för löpande dialog med trafikkontoret om belysning i anslutning till gång- och cykelvägar, exempelvis i

samband med trygghetsvandringar samt i pågående projekt som Norra Stadsparken, Grönt kulturstråk och Husbygårds lekpark. Arbetet kommer att pågå fram till 2021.

- Förvaltningen har i dagsläget nio bilar. Fem av dessa är fullständigt fossilfria, tre är hybrider. En av bilarna är fullständigt fossildriven. Förvaltningen arbetar för att samtliga tjänstebilar ska bli fossilfria på sikt.

3. Hållbar mark- och vattenanvändning

Stadens mål omfattar stadens arbete med grönytor, vattenförekomster och miljöer för rekreation, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Målet omfattar även arbetet med buller och luftkvaliteten.

Goda exempel

- Parkplanen för hela stadsdelsområdet färdigställdes 2019. Planen utgör en övergripande beskrivning av stadsdelens parker och underhållningsarbete för tio år.
- Sommaren 2019 genomförde ferieungdomar ett mindre planteringsprojekt för stadsodling i ett fåtal pallkragar i Rincken och Kista gård. Ungdomarna planterade grönsaker och solrosor.

Genomförda aktiviteter

- Naturvårdande insatser i form av slåtter och selektiv slyröjning i bostadsnära naturområden för att bidra till den ekologiska hållbarheten och gynna artrikedomen.
- Deltagande i miljö- och hälsoskyddsnämndens utredning om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad för att förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag.
- Framtagandet av en skötselplan för stärkande naturvårdsskötsel i områden som angränsar till reservatet.
- Deltagande i utformning och planering av tre projekt inom ramen för Grönare Stockholm.
Det första projektet avser lekfulla händelser och rum i Norra Rinkebygången och Norra Stadsparken. Det andra projektet avser en grillplats i Husby gård. Det tredje projektet avser ett grönt kulturstråk från Husby centrum till Husby gård med mötesplatser och aktiviteter.

Kvarstående aktiviteter

- Förvaltningen bidrar i skapandet av ett grönt kulturstråk från Husby centrum till Husby gård med mötesplatser och aktiviteter

inom ramen för projekt Grönare Stockholm. Byggstart är planerad till hösten 2020 och invigning till 2021.

- Förvaltningen planerar för och sätter upp skyltar med information om ekosystemtjänster i samband med grönt kulturstråk i Husby.

4. Resurseffektiva kretslopp

Stockholm växer kraftigt och det innebär ökade krav på en tydlig och långsiktig avfallshantering. Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall. Stadens utmaning är att hitta smarta insamlingsystem som fungerar i en storstad och för alla.

Goda exempel

- Förvaltningen har uppnått 67 procent hämtställen för matavfallsinsamling. Förvaltningen ligger högre än kommunfullmäktiges årsmål som är 60 procent.

Genomförda aktiviteter

- Sortering av matavfall i förvaltningshuset.
- Källsortering av matavfall, plast, metall, kartong, glas och kemikalier med mera i förvaltningshuset.
- Informationsinsatser riktade till medarbetare gällande riktlinjer för matavfallshantering och källsortering.
- Andelen inköpta ekologiska livsmedel inom förvaltningen under 2019 är 43 procent, vilket är något lägre än 2018.
- Undersökning av hur förskolorna i stadsdelsområdet arbetar för att minska matsvinnet.

Kvarstående aktiviteter

- Förvaltningen har inte uppnått kommunfullmäktiges mål gällande andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden (mäts i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel). Kommunfullmäktiges mål var 50 procent och förvaltningen har uppnått 43 procent.
- Förvaltningen planerar fortsatta insatser för att förskolorna ska minska matsvinnet. Till exempel genom välplanerade inköp och användning av mindre uppläggningsfat.

5. Giffritt Stockholm

Stadens mål är att minska kemikalieriskerna i de egna verksamheterna samt att genom kunskapsspridning verka för att företag och allmänheten gör detsamma. Kemikalicentrum hjälper stadens invånare och verksamheter i det arbetet.

Goda exempel

- Stadsdelens förskolor bytte all lekmaterial och madrasser i enlighet med vägledning för kemikaliesmart förskola.

Genomförda aktiviteter

- Samtliga kommunala förskolor har genomfört nivå två enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola. Detta innebär att förskolornas material och leksaker uppfyller kemikalieinspektionens krav.
- Kemikalielistorna är inlagda i stadens system och inga nya kemikalier har inhandlats.
- Kemikalier som redan finns i verksamheten förvaras inlåsta i plåtskåp.

6. Sund inomhusmiljö

Stadens mål berör arbetet för att minska hälsorelaterade riskfaktorer gällande buller, dålig luftkvalitet, inomhustemperatur och höga radonhalter i bostäder samt allmänna lokaler. Stadens verksamheter har ansvar för en sund inomhusmiljö i de egna lokalerna.

Genomförda aktiviteter

- Inventering av armaturer och energislukande vitvaror utfördes på två förskolor.
- Översiktlig inventering av belysning och timers i förvaltningshuset. Inventeringen visade att belysningssensorer och timers finns i utrymmen som toaletter, källare, garage och andra lämpliga rum.

Kvarstående aktiviteter

- Byte av lysrör till LED-lampor i förvaltningshuset pågår och beräknas vara klar år 2021.

Inplanerade aktiviteter utifrån stadens miljöprogram 2020–2023

Förvaltningens arbete med miljömål kopplades till nämndmål i verksamhetsplanen 2020. Detta avsnitt matchar förvaltningens miljömål till Stockholms stads miljöprogram 2020–2023 prioriterade mål och etappmål. I anslutning till varje mål redovisas pågående aktiviteter.

1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Målbilden är att Stockholms stad och dess invånare har ställt om sin energianvändning till att vara fossilfri till år 2040. Det avser följande etappmål:

1.1 Minskade växtgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare

- Delta i genomförandet av stadens gångplan.
- Förlägga möten, konferenser och utbildningar i kollektivtrafiknära lägen.
Den pågående smittspridningen av covid-19 har lett till att majoriteten av möten och utbildningar genomförts digitalt.
- Medverka till att målen i klimathandlingsplan 2020–2023 för ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 uppnås.

1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

- Medverka i planering och genomförande av Kista världsmusikfestival.
- Planera för 50-årsfirandet i Rinkeby.
- Samverka med Shanta Idrottsförening (Shanta IF) vid planering och genomförande av nationaldagsfirandet i Rinkeby inom ramen för idéburet offentligt partnerskap (IOP).
Nationaldagsfirandet ställdes in på grund av restriktioner gällande pågående covid-19 smittspridning.
- Undvika inköp och användning av engångsprodukter och plast.
- Verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”skola för hållbar utveckling”.
Aktiviteten kommer inte att fullföljas på grund av tidsbrist och brist på personella resurser som kan arbeta med det.
- En samverkansgrupp inrättas för att följa och stimulera nya innovativa arbetssätt.

2. En fossilfri organisation 2030

Målbilden är att Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030 inom samma systemgränser som stadens övriga utsläppsmål. Det avser följande etappmål:

2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO₂e från stadens verksamheter

- Ta fram innovativa processer som leder till effektiva arbetssätt.
- Ta fram rutiner för systematisk uppföljning av snöröjning och halkbekämpning på stadsdelens parkvägar.
- Uppmuntra medarbetare att använda tjänstecykel vid resor inom stadsdelsområdet.
- Välja tåg framför flyg vid tjänsteresor.
- I samverkan med berörda nämnder identifiera vilka hyresavtal som är bäst lämpade för gröna hyresavtal och initiera pilotprojekt.

Lokalenheten som har genomförandeansvar för aktiviteten saknar information om arbetet med gröna hyresavtal.

Lokalenheten eftersträvar kunskapshöjande om gröna hyresavtal.

- Ställ krav på fossilfrihet avseende fordon, transporter och arbetsmaskiner, vid lokalinhyrningar samt vid inköp och upphandling.
- En samverkansgrupp inrättas för att stimulera innovation.

2.2 Effektiv energianvändning

- Medverka till att målen i klimathandlingsplan 2020–2023 uppnås.
- Ta fram innovativa processer som leder till effektiva arbetssätt.
- Ta fram rutiner för systematisk uppföljning av snöröjning och halkbekämpning på stadsdelens parkvägar.
- Fortsätta utbyte till energieffektiv belysning (LED) och utbyte av vitvaror och torkskåp i verksamheterna.
- Identifiera gröna hyresavtal och initiera pilotprojekt.
- Samverka med berörda nämnder och fastighetsägare för att verksamhetslokaler ska ha låg energiförbrukning.
- Ställ krav på fossilfrihet avseende fordon, transporter och arbetsmaskiner.
- Samverka med berörda nämnder för att kostnadseffektivisera användningen av lokaler.
- Delta i projekt Modernisering av sociala system, vilket bidrar till effektivisering och bättre service.
- Digital attest utvecklas ytterligare.
- Inreda alla nya konferensrum med moderna digitala lösningar för att möjliggöra ökat nyttjande av digitala arbetsmetoder och uppnå effektivisering.

- Utveckla en förvaltningsövergripande handlingsplan för innovationsarbete i stadsdelsområdet.
Förvaltningen har en pågående dialog med Urban ICT Arena kring ett projekt för att effektivisera tömning av skräpkorgarna i stadsdelsområdet. Ett visst antal skräpkorgar kommer att förses med en sensor. Sensordatan visualiseras i en app, och med information om fyllnadsgrad i papperskorgen kan tömning optimeras. Finansieringsmedel ska sökas hos Smart stad.

3. Ett klimatanpassat Stockholm

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad som är väl förberedd för att hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Det avser följande etappmål:

3.1 Stärkt förmåga att hantera effekterna av skyfall

- I samverkan med trafiknämnden delta i genomförandet av projekt inom ramen för Grönare Stockholm.
- Söka klimatinvesteringsmedel för växtbäddar med biokol.

3.2 Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

- Delta i genomförandet av projekt Grönare Stockholm.

4. Ett resurssmart Stockholm

Målbilden är att Stockholms stad har utvecklats till en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki. Det avser följande etappmål:

4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion

- Medverka i planering och genomförande av Husbyfestivalen. Eventet ställdes in på grund av restriktioner gällande pågående covid-19 pandemin.
- Medverka i genomförande av Kista världsmusikfestival.
- Planera för 50-årsfirandet i Rinkeby.
- Samverka med Shanta IF vid nationaldagsfirandet i Rinkeby (se sida 10).
Samtliga event ovan förväntas bidra till minskad resursanvändning och klokare konsumtion genom ökat inköp av ekologiska måltider och livsmedel samt minskat inköp av engångsprodukter och plast.
- Fortsätta utbyte till LED-belysning och utbyte av vitvaror och torkskåp i verksamheterna.
- Samverka med berörda nämnder och fastighetsägare för att befintliga och nyproducerade bostäder samt verksamhetslokaler ska få goda möjligheter till källsortering.

Förvaltningen samverkar med trafikkontoret, miljöförvaltningen och lokala fastighetsägare för att åtgärda nedskräpningen i stadsdelsområdet bland annat genom att bidra till goda möjligheter till källsortering.

- Undvika inköp och användning av engångsprodukter och plast.
- Verka för att fler förskolor ansöker om utmärkelse ”skola för hållbar utveckling” (se sida 10).
- En samverkansgrupp inrättas för att stimulera innovation.
- Utveckla en handlingsplan för innovationsarbete (se sida 12).

4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

- Samverka med berörda nämnder och fastighetsägare för att erbjuda goda möjligheter till källsortering.
- En samverkansgrupp inrättas för att stimulera innovation.
- Återbruk inom stadens verksamhet genom användning av Stocket.

Kommunfullmäktige har ett mål om att 4 500 annonser ska publiceras till Stocket årligen för att öka återbruk inom stadens verksamheter. Aktiviteten är inte kopplad till miljömålen i ILS:en. Aktiviteten har dock ett tydligt miljösyfte och inkluderas därför under etappmålet för ökad recirkulation av materiella resurser inom staden.

Sammanlagt bedömer förvaltningen lägga upp 108 annonser innan årets slut. Förvaltningen bedömer att det är aktuellt att introducera ett mål för beställning av varor och möbler från Stocket för att få ett flöde av varor i staden och ett ökat återbruk. Förvaltningen bedömer även att det är viktigt att skifta fokus från nyckeltal till beteendeförändringar.

4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen

- Ställ krav på fossilfrihet avseende fordon, transporter och arbetsmaskiner.

5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande sammanhängande ekosystem

Målbilden innebär att den biologiska mångfalden i Stockholm är hög och motståndskraftig mot förändringar samt att den bidrar med olika ekosystemtjänster. Det avser följande etappmål:

5.1 Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

- Delta i genomförandet av projekt Grönare Stockholm.
- Inventera parkträd för att säkerställa att ett hållbart trädbestånd upprätthålls.

Ett flertal av stadsdelens granbestånd har blivit angripna av granbarkborren och dött. Det påverkar ekosystemet negativt och orsakar skada i stadsdelsområdets gröna ytor. Det är en kostsam åtgärd att fälla träd som blivit angripna. Förvaltningen identifierar ett behov för att prioritera arbetet för att minska spridningen av granbarkborren i stadsdelsområdets gröna ytor.

- Söka medel för naturvårdsinsatser i Igelbäckens kulturresevat för att gynna biologisk mångfald.

5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel

- Delta i genomförandet av projekt Grönare Stockholm.
- Söka klimatinvesteringsmedel för växtbäddar med biokol.
- Söka medel för naturvårdsinsatser i Igelbäckens kulturresevat för att gynna biologisk mångfald.

5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

- Erbjuder söndagsteater för barnfamiljer, under förutsättning att nämnden tilldelas statliga medel.
Aktiviteten saknar miljökoppling då söndagsteater inte omfattar livsmedelsinköp.
- Medverka i planering och genomförande av Husbyfestivalen (se sida 12).
- Medverka i genomförande av Kista världsmusikfestival.
- Planera för 50-årsfirandet i Rinkeby.
- Samverka med Shanta IF vid nationaldagsfirandet i Rinkeby (se sida 10).
- Verka för att fler förskolor ansöker om utmärkelse ”skola för hållbar utveckling” (se sida 10).
- En samverkansgrupp inrättas för att stimulera innovation.
- Utveckla en handlingsplan för innovationsarbete (se sida 12).

5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten

Inga aktiviteter kopplade till etappmålet framgår av verksamhetsplanen 2020.

6. Ett Stockholm med frisk luft och god miljö

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad där dess invånare inte utsätts för skadlig exponering av buller och luftföroreningar. Det avser följande etappmål:

6.1 Minskad exponering av kvävedioxid och partiklar för stadens medborgare

Inga aktiviteter kopplade till etappmålet framgår av verksamhetsplanen 2020.

Minskat omgivningsbuller

- Delta i genomförandet av stadens gångplan.

7. Ett giftfritt Stockholm

Målbilden är att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Det avser följande etappmål:

7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

- Erbjudna söndagsteater för barnfamiljer.
Aktiviteten saknar miljökoppling då söndagsteater inte ställer krav på smink eller scenkostymer som används.
- Medverka i planering och genomförande av Husbyfestivalen (se sida 12).
- Medverka i genomförande av Kista världsmusikfestival.
- Planera för 50-årsfirandet i Rinkeby.
- Samverka med Shanta IF vid nationaldagsfirandet i Rinkeby (se sida 10).
- Verka för att fler förskolor ansöker om utmärkelse ”skola för hållbar utveckling” (se sida 10).

Ansökningar om klimatinvesteringsmedel

Förvaltningen har lämnat in och beviljats klimatinvesteringsmedel för två projekt: växtbäddar med kolmakadam i Rinkeby och utbyte av armaturer från lysrör till LED belysningsarmaturer på två förskolor.

- **Växtbäddar med kolmakadam i Rinkeby**

Detta är en del av Grönare Stockholm projekt. Förvaltningen har sökt och beviljats klimatinvesteringsmedel för att påbörja arbetet. Stockholm stad har som mål att skapa hållbara växtbäddar med längre livslängd, som binder kol från atmosfären, minskar

näringsläckage och är uppbyggda av lokala material. Projektet kommer att fortsätta under 2021 och 2022.

- **Utbyte av armaturer från lysrör till LED belysningsarmaturer på två förskolor i Kista**

Förvaltningen valde två förskolor för utbyte av gamla lysrörsarmaturer till LED belysningsarmaturer.

En ansökan om klimatinvesteringsmedel lämnades in för 2020. Arbetet planerar slutföras under året. Detta avser ett pilotprojekt som ska utvärderas efter genomförandet för att eventuellt söka klimatinvesteringsmedel för två förskolor till.

- **Utbyte av vitvaror på två förskolor i Kista**

Förvaltningen hade för avsikt att lämna in en ansökan om klimatinvesteringsmedel för utbyte av vitvaror på två förskolor i Kista. Dock prioriterades ansökan bort och inlämning av ansökan kvarstår.

Miljöutmaningar och arbetet framåt

Utvärderingen av de inplanerade aktiviteterna för 2020 visar att ett fåtal aktiviteter i verksamhetsplanen 2020 har kopplats till miljömålen i ILS utan att egentligen ha ett tydligt miljösyfte. Det avser exempelvis planering av systematisk halkbekämpning och snöröjning på stadsdelens parkvägar samt söndagsteater för barnfamiljer. Tydligare miljösyfte och koppling till stadens miljöprogram saknas. En bidragande faktor till det kan vara att det inte funnits en lokal miljöhandlingsplan för åren 2016–2019. Det har även saknats en samordnande funktion för förvaltningens miljöarbete.

Utvärderingen visade även att ett fåtal aktiviteter saknar förankring i verksamheter med genomförandeansvar. Ett exempel avser arbetet med gröna hyresavtal som lokalenheten som är tänkt att ha genomförandeansvaret inte har fått någon information om. Arbetet med förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023 kan ses som en möjlighet till att involvera verksamheter som har genomförandeansvar i planeringen och utformandet av aktiviteter. Detta görs i dagsläget genom miljögruppens uppdrag och förväntas leda till ett ökat engagemang för det långsiktiga arbetet med miljöfrågor.

Nulägesbilden visar att det finns ett stort behov för kunskapshöjande insatser för att uppnå målen i stadens miljöprogram 2020–2023. Det avser utbildning för förvaltningens medarbetare i de specifika områden som kan kopplas till miljöarbetet samt kampanjinsatser riktade mot invånarna framförallt gällande nedskräpning i stadsdelen. Därför bör kunskapshöjande insatser prioriteras i förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023.

Nulägesbilden visar även att det finns fyra områden som bör prioriteras i arbetet framåt. Dessa avser nedskräpning i stadsdelen, granbarkborrenangripna träd, kartläggning av elanvändning i syfte att hitta energieffektiviserande åtgärder samt inköp av ekologiska livsmedel och måltider i förvaltningens verksamheter.

- **Nedskräpning i stadsdelen**

Förvaltningen får in ett flertal synpunkter gällande skräp i stadsdelsområdet. Nedskräpningen har en negativ effekt på miljön och invånarnas trivsel samt medför stora kostnader i form av renhållning av stadens parker och utemiljöer. Det ökade besöksstrycket i samband med det pågående utbrottet av covid-19 har bidragit till ytterligare nedskräpning. Förvaltningen har under perioden från och med januari till och med augusti 2020 bekostat renhållningsåtgärder utöver driftsavtalets ordinarie renhållning till en kostnad av 976 758 kronor.

En stor utmaning är nedskräpningen intill återvinningsstationerna i Kista, Husby och Akalla. Andra utmaningar inkluderar mängden av tjuvtippar och dumpat material på parkmark, nedskräpning kopplat till koloniområdena samt insamling av material vid olovlig försäljning på Basargången i Rinkeby.

Förvaltningen har inlett samverkan med fackförvaltningar och fastighetsägare för att åtgärda några av dessa utmaningar. Förvaltningen har även ingått ett samarbete med Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning för att arbeta med renhållningsinsatser i Järvaområdet. Arbetet kräver mer resurser samt ihållande samverkan mellan alla berörda aktörer för ett långsiktigt arbete mot nedskräpning i stadsdelsområdet.

- **Granbarkborrenangripna träd**

Granbarkborren är en insekt som angriper granar och äventyrar deras överlevnad. Granbarkborrarna sprider sig från angripna träd till friska träd genom svärmning när sommarvärmen kommer. I dagsläget har flertalet av stadsdelens granbestånd blivit angripna, ett

flertal granar har dött och tvingats tas ned. Andra riskerar att insjukna när granbarkborren sprider sig ytterligare. När träden dör och faller ner kan de utgöra en stor risk om de står i nära anslutning till lekplatser, gång- och cykelvägar eller ytor där människor eller byggnader kan komma till skada.

Det är en kostsam åtgärd att fälla träd som blivit angripna. Majoriteten av förvaltningens riksträdsinsatser har varit riktade till att hantera granar som försvagats av granbarkborren, antingen genom att ta bort dem i förebyggande syfte eller vid stormfällan. En stor del av förvaltningens totala parkträdkostnader går till att hantera sjuka granar.

Förvaltningen räknar med att fler angripna granar kommer att behöva fällas under flera år framöver. Det är av stor vikt att förvaltningen vidtar åtgärder för att minska spridningen av granbarkborren. Åtgärder som kan vidtas omfattar trädinventering och kartläggning av bestånd samt utarbetande av en åtgärdsplan utifrån prioriterade riskområden.

- **Kartläggning av elanvändning och energieffektiviserande åtgärder**

Förvaltningen har i dagsläget ett stort antal översäkrade elabonnemang, flest i hela staden. Det stora antalet översäkrade elabonnemang medför en hög elförbrukning som inte är nödvändigt för att upprätthålla förvaltningens verksamheter. Detta anses vara problematiskt utifrån både ett miljö- och ekonomiskt perspektiv.

Förvaltningen bör prioritera arbetet för att kartlägga den aktuella elanvändningen i samtliga verksamheter för att identifiera de verksamheter med hög elanvändning. Därefter bör förvaltningen arbeta fram en handlingsplan för att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Serviceförvaltningen och energicentrum är behjälpliga med råd och vägledning i det arbetet.

Ett exempel på energieffektiviserande åtgärder är utbyte av energislukande vitvaror och armaturer. Enligt verksamhetsberättelsen 2019 skulle förvaltningen upprätta en plan för utbyte av energislukande vitvaror och armaturer i förvaltningens lokaler för att minska energiförbrukning. Aktiviteten har inte genomförts då arbetet förutsätter inventering av vitvaror, vilket inte har gjorts. I dagsläget utreder förvaltningen möjligheten till och förutsättningar för att inventera vitvaror med hjälpverktyget Lokaler i Stockholm (LOIS).

LOIS används för närvarande enbart för uppföljning av förvaltningens lokaler. Utvidgandet av verktyget till att även omfatta inventering av vitvaror skulle bidra till bättre uppföljning för att på ett lättare sätt identifiera vilka som behöver bytas ut. Användningen av verktyget skulle även underlätta uppföljning av vitvarorna i verksamheter i andra lokaler än förvaltningshuset.

- **Ekologiska livsmedel och måltider och dess klimatpåverkan**

Förvaltningen har inte uppnått kommunfullmäktiges mål gällande andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden. Därför finns det ett behov för att prioritera arbetet.

Ett sätt att optimera inköp av ekologiska livsmedel kan vara genom implementering av uppföljningsverktyg för verksamheternas livsmedelsinköp. All livsmedelsinköp hanteras i dagsläget via Agresso inköpsmodul. Staden har tecknat ett ramavtal med DKAB Service AB som erbjuder systemstödet Hantera livs för redovisning och uppföljning av livsmedelsinköp. Från och med april 2020 kan stadsdelsförvaltningar avropa licens till Hantera livs för att enkelt kunna följa upp förvaltningens inköp av livsmedel på enhets- och artikelnivå.

Hantera livs skulle ge ökad kontroll över inköpen och en översikt av ekologiska och EKO-KRAV-märkta varor. Verktyget underlättar även för uppföljning av livsmedlens klimatpåverkan (CO₂e per kg livsmedel). Verktyget ger även tillgång till modulen *Mjolkstöd* som underlättar ansökan om EU:s mjölkstöd.

Inom förskolan finns det ett fåtal initiativ för att arbeta mot ökade ekologiska livsmedel och måltider. Det finns ett initiativ för att starta ett kocknätverk samt arbeta fram ett ramverk för hur förskolan ska arbeta med kost för att det ska bli mer miljövänligt. Dessa åtgärder skulle även bidra till klokare konsumtion samt minskad matsvinn på stadsdelens förskolor.